

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Дека́н факультету суспільних наук
Остапенко Ю.О.
« 17 » _____ 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2022

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія культури» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія** освітньої програми «Соціологія».

Розробник: Шандор Федір Федорович, професор, доктор філософських наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи

протокол № 13 від «24» травня 2022 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «07» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Шандор Ф.Ф., 2022 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4	4
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4.2 самостійної роботи студента – 4	8	8
	Лекції:	
	30	10
	Практичні (семінарські):	
	24	6
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	66	104

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Соціологія культури» – висвітлення понятійного апарату соціології культури, специфіки її об'єкта, предмета, функцій і завдань. Завдання курсу: озброїти знанням про основні структурні та процесуальні виміри культури, механізми її впливу та суспільне життя, особливості соціокультурної диференціації сучасного суспільства актуальні дослідницькі теми соціології української культури.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності (СК):

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	РН01

Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.	PH02
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	PH03
Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	PH04
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід	PH13
Застосовувати відповідні соціологічні дослідження та реалізовувати дослідницькі професійні навички стосовно теоретичних та прикладних аспектів вивчення соціальних змін.	PH17
Проводити пошук ефективних засобів використання соціальних механізмів регулювання соціальних, політичних, економічних, освітніх, етнокультурних процесів методом проведення соціологічних досліджень.	PH19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Соціологія культури»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
розуміти науково-теоретичні засади соціології культури, історію виникнення дисципліни, сучасні концептуальні підходи в сфері досліджень взаємозв'язків культури та соціуму; проводити дослідження та застосовувати методологічні підходи в царині соціології культури здійснювати їх компаративний аналіз; розуміти головні форми взаємодії культури та інших сфер функціонування суспільства; сформулювати вміння аналізувати особливості культурних феноменів в сучасному світі з соціологічних та культурознавчих позицій.	PH01 PH02 PH03 PH04 PH13 PH17 PH19

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік; презентація результатів виконаної індивідуальної /групової роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: доповідь на практичних заняттях

Форма модульного контролю: контрольна робота

Форма підсумкового семестрового контролю: залік

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
12	12	14	12		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	50	100
12	12	12	14		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів
практичні заняття, доповідь з презентацією	5	30	7	42
есе	1	20		
реферат			2	8
модульна контрольна	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з тестових завдань та запитання описово-аналітичного характеру.

Тестові завдання покликані оцінити знання з тематичної проблематики модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від орієнтування у тематичному матеріалі по тестах, дане завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 30 балів.

Запитання має на меті оцінити обізнаність здобувача з програмовим матеріалом. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у матеріалі теоретичних питань, ця частина завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінена у 20 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсних) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;

- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;

- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;

- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;

- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певним помилками;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання за програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Культура як соціальне явище. Культура і суспільство. Культура і людська природа. Основні підходи до визначення культури. Аспекти культури. Соціальні функції культури. Формування систематичних наук про культуру. Об'єкт і предмет соціології культури.

Тема 2. Основні елементи культури. Структура культури. Мови культури. Природна мова як елемент культури. Цінності. Норми. Традиції, звичаї і ритуали. Міф та ідеологія. Техніка і технологія. Системи ідей і вірувань. Системи експресивних символів, художні форми. Системи ціннісних орієнтацій. Природні, функціональні, конвенціональні знаки. Структура мови.

Тема 3. Види, форми та типи культури. Культурна єдність суспільства. Внутрішня різноманітність культури окремого суспільства. Види культури. Субкультура та контркультура. Основні форми культури: елітарна, народна, масова. Різноманітність культур в масштабах людства та проблема її типологізації.

Тема 4. Культурний шок. Культурний шок: суть та фрази. Фази культурного шоку. Зворотній культурний шок. Лінгвістичний культурний шок як частина культурного шоку. Чинники і способи подолання культурного шоку. Теорія соціокультурної класифікації різних країн світу Г.Хофстеде. Способи вирішення наявного культурного шоку: геттоїзація, асиміляція, часткова асиміляція, колонізація.

Модуль 2

Тема 5. Історична динаміка культури: особливості культури традиційних і сучасних суспільств. Сутність культури традиційних і сучасних суспільств. Модернізація як перехід від традиційної до сучасної культури. Основні аспекти модернізації: секуляризація, раціоналізація, культурна диференціація та зміна системи цінностей. Індустріалізація та її соціокультурні наслідки. Суспільство «Другої хвилі» А.Тоффлера. Стандартизація, спеціалізація, синхронізація, концентрація, максимізація, централізація. Нова соціально-культурна реальність в Україні.

Тема 6. Культура та пост сучасність. Теоритичне осмислення соціально-культурних змін другої половини ХХ століття. «Постіндустріальне суспільство» Д.Белла. «Надіндустріальне суспільство» А.Тоффлера. «Технотронне суспільство» З.Бжезінського. «Суспільство ризику» У.Бека. Культурна сфера. Коротка характеристика постмодернізму. Культурні риси для пост сучасної епохи. Постмодернізм. Поняття «постсучасний» та «постмодерний». Риси пост сучасного суспільства д Джеймсона. Криза ідентичності. Ключові характеристики культури пост сучасності. Постсучасна соціальна теорія. «Полікультурна теорія» і «queer-теорії» Дж.Рітцера.

Тема 7. Культурні аспекти глобалізації. Сутність глобалізації. Культурні аспекти глобалізації. Глобалізація економіки. Культурна глобалізація. Культурна колонізація заходом або США. П.Бергер про основні рушійні сили культурної глобалізації: мова, ділова еліта, «клуб інтелектуалів», громадські рухи і масова культура. Культурна глобалізація і культурна локалізація. Альтернативна глобалізація. Гібридизація. «Японський менеджмент».

Тема 8. Нова соціально-культурна реальність в Україні. Основні риси соціокультурної модернізації. Фактори, що стримують соціокультурну модернізацію в Україні. Проблеми створення культурного моніторингу. Культурна ситуація в Україні. Сучасна українська культурна реальність.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
л		п	лаб	інд.	с. р.	л		п	лаб	інд.	с. р.	
Модуль 1												
Тема 1. Культура як соціальне явище	14	2	2			10	14	1	0			13
Тема 2. Основні елементи культури	14	2	2			10	14	1	0			13
Тема 3. Види, форми та типи культури	14	4	4			6	14	1	1			12

Тема 4. Культурний шок	16	4	2			10	16	1	1			14
Модульна контрольна робота	2	2	0			0	2	0	0			2
Разом за модуль	60	14	10			36	60	4	0			54
Модуль 2												
Тема 5. Історична динаміка культури: особливості культури традиційних і сучасних суспільств	14	2	2			10	14	1	1			12
Тема 6. Культура та пост сучасність	14	4	4			6	14	1	1			12
Тема 7. Культурні аспекти глобалізації	14	4	4			6	14	2	1			11
Тема 8. Нова соціально-культурна реальність в Україні	16	4	4			8	16	2	1			13
Модульна контрольна робота	2	2	0			0	2	0	0			2
Разом за модуль	60	16	14			30	60	6	0			50
Разом	120	30	24			66	120	10	6			104

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Культура як соціальне явище	2	0
2	Основні елементи культури	2	0
3	Види, форми та типи культури	4	1
4	Культурний шок	2	1
5	Модульна контрольна робота	2	1

6	Історична динаміка культури: особливості культури традиційних і сучасних суспільств	4	1
7	Культура та пост сучасність	4	1
8	Культурні аспекти глобалізації	4	1
Разом		24	6

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Культура як соціальне явище	10	13
2	Основні елементи культури	10	13
3	Види, форми та типи культури	6	12
4	Культурний шок	10	14
	Модульна контрольна робота	0	2
5	Історична динаміка культури: особливості культури традиційних і сучасних суспільств	10	12
6	Культура та пост сучасність	6	12
7	Культурні аспекти глобалізації	6	11
8	Нова соціально-культурна реальність в Україні	8	13
	Модульна контрольна робота	0	2
Разом		66	104

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Болотова В.О. Соціологія культури: конспект лекцій. Харків: НТУ «ХП», 2017. 104 с.

2. Верховод Л.І. Соціологія культури та міжкультурна комунікація: навч.-метод. посіб. Старобільськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2018. 263 с.
3. Іванова І.Ф. Галузеві соціології. Соціологія культури: методичні вказівки. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 48 с.
4. Лобанова А.С. Соціологія культури: навчальний посібник. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2010. 131 с.
5. Лукашевич М.П., Лукашевич О.М., Шандор Ф.Ф. Соціологія виховання: підручник. 2-ге вид, доп. і перер. Київ: ФОП Піча Ю. В., 2022. 244 с.
6. Лукашевич М., Туленков М., Яковенко Ю. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: підручник. Київ: Каравела, 2017. 544 с.
7. Лукашевич М. П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2004. 464 с.
8. Орос О.Б. Соціологія: методичні рекомендації. Ужгород: УжНУ, 2021. 45 с.
9. Орос О.Б., Афанасьєв Д.М. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів спеціальності 054 «Соціологія». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 22 с.
10. Пилипенко В.Є., Вишняк О.І., Куценко О.Д. та ін. Спеціальні та галузеві соціології: навчальний посібник. Київ: Каравелла, 2003. 304 с.
11. Покулита І.К. Соціологія культури: навчальний посібник. Київ: Арістей, 2011. 136 с.
12. Соціологія культури: навчальний посібник. Видання 2-ге, стереотипне / О.Семашко, В.Піча, О.Погорілий. Львів: Новий Світ-2000, 2020. 352 с.
13. Семашко О.М. Соціологія мистецтва: навчальний посібник. 2-ге вид., випр. і допов. Львів: Магнолія плюс, 2006. 244 с.
14. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2004. 480 с.
15. Сорока Ю.Г. Соціологія культури: навч.-метод. посіб. Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2015. 136 с.

Допоміжна література

1. Гатальська С.М. Філософія культури: підручник. Київ: Либідь, 2005. 328 с.
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. Київ: МАУП, 1999. 344 с.
3. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: підручник. Київ: Каравела, 2016. 408 с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.А., Грищук А.В. Соціологія: підручник для дистанційного навчання. Київ: Університет «Україна», 2005. 319 с.
5. Соціологія: терміни і поняття: навчальний словник-довідник / за заг. ред. В.М.Пічі [Ю.Ф.Пачковський, О.І.Пташник-Середюк, С.А.Шудло та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2018. 658 с.
6. Туленков М.В. Теорія і практика організаційної взаємодії: підручник. Київ: ПК ДСЗУ, 2011. 468 с.
7. Шевнюк О.Л. Культурологія: навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2007. 353 с.